

ХАОТИЧЕСКИЙ ТРАНСПОРТ ИОННОЙ ЦЕПОЧКИ

Денисова Е.С., Лютый Т.В., Литвиненко А.И.

Одной из наиболее важных и интересных проблем современной физики, имеющих большое общетеоретическое и практическое значение, является проблема транспорта пространственных структур под воздействием периодической внешней силы. Среди прикладных аспектов следует отметить управляемое движение частиц через клеточную мембрану, что откроет новые перспективы в медицине, а также движение цепочек частиц в средину карбоновых нанотрубок, что позволит экспериментально исследовать кулоновскую цепочку, которая до этого являлась удобной, но абстрактной моделью в физике твердого тела.

Уравнения движения, которые описывают безразмерные смещения $w = w(\tau)$ и $u = u(\tau)$ положительных и отрицательных зарядов из положений их равновесия [1], записываются следующим образом:

$$\begin{aligned} \varepsilon \ddot{w} + \chi \dot{w} + \frac{1}{2}(w - u) &= \Phi \sin(2\pi\tau) + \mu G(w), \\ \varepsilon \ddot{u} + \chi \dot{u} + \frac{1}{2}(u - w) &= -\Phi \sin(2\pi\tau) + \mu G(u). \end{aligned} \quad (1)$$

Здесь τ – безразмерное время, $\varepsilon = 1/(2T\omega)^2$, T – полупериод продольного электрического поля, ω – собственная частота оптических колебаний цепочки, $\chi = \lambda/(2MT\omega^2)$, λ – коэффициент затухания, M – масса одного иона, $\Phi = qE/(Md\omega^2)$, q – заряд иона, E – амплитуда продольного электрического поля, d – период цепочки, $\mu = f_0/(Md\omega^2)$, f_0 – силовой параметр, характеризующий несимметричный периодический потенциал $G(x)$.

В работе [1] с помощью системы уравнений (1) аналитически и численно изучен транспорт ионной цепочки в предельном случае большого затухания ($\chi \rightarrow \infty$), когда

инерціонними слагаемими можно пренебречь. Однако інтерес представляє такоже случай, при якому затухання невелико, що обумовлено в первую очередь існуванням особого режима транспорту – хаотичного режима. На можливість последнього для окремих частичок було зазначене в роботах [2, 3], але проблема хаотичного транспорту систем взаємодействуючих частичок до сих пор не розглядалася.

Уравнення в системі (1) являються нелінійними, і їх аналітичне розв'язання в общому випадку неможливе. Поэтому в даній роботі розв'язання (1) отрималось численно методом Рунге-Кутта. Путем варіювання параметрів, що входять в (1), було показано, що для іонної ланцюжка можливі два принципіально різних режими транспорту – детерміністичний і хаотичний. Первий режим характеризується регулярним зміненням функцій $w = w(\tau)$ і $u = u(\tau)$ з часом (див. Рис. 1, а). Другий режим характеризується нерегулярним поведінням симетрій $w = w(\tau)$ і $u = u(\tau)$ і їх непредсказуваною залежністю від величини кроку дискретизації $\Delta\tau$ в диференціальній схемі, якою замінюється (1) при численному розв'язанні (див. Рис. 1 б, в). Данна особливість не пов'язана з недостатністю численного метода, а обумовлена внутрішніми властивостями нелінійної системи уравнень (1). В докладі обговорюється її використання в якості критерія існування хаотичного режима транспорту.

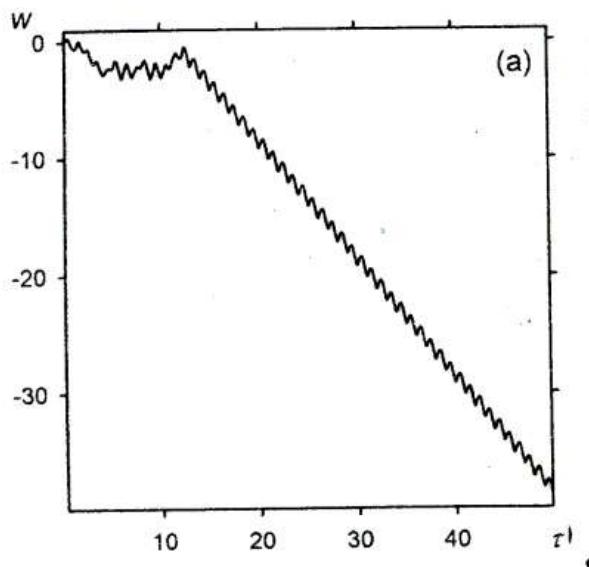
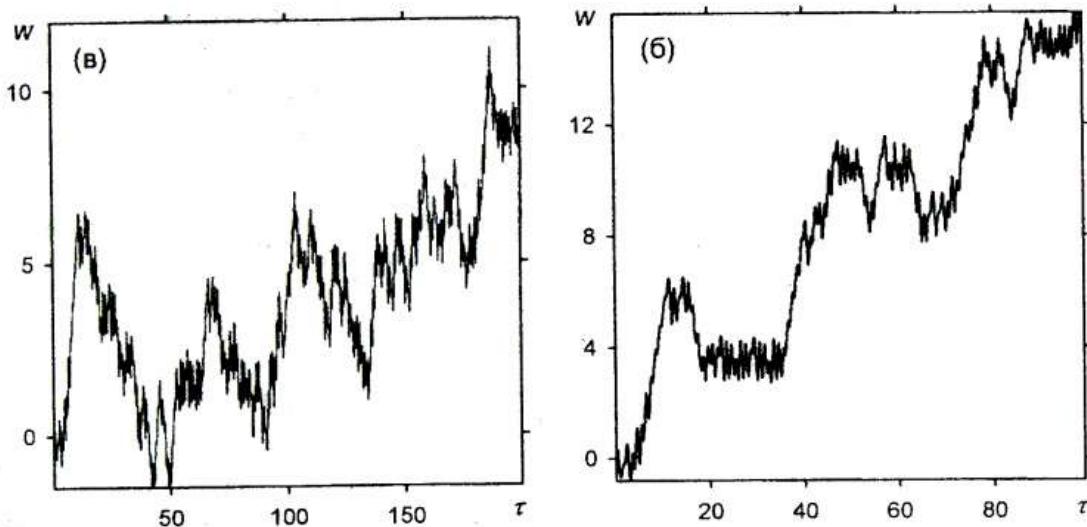

Рис. 1. Залежності симетрії $w(\tau)$ при різних режимах транспорту. $\varepsilon = 0,5$; $\Phi = 1,5$; $\mu = 1$.

- а) – детерміністичний транспорт ($\chi = 0,36$);
- б) – хаотичний транспорт ($\chi = 0,35 \Delta\tau = 10^{-6}$);
- в) – хаотичний транспорт ($\chi = 0,35 \Delta\tau = 10^{-5}$).

Е.С.Д. благодарить за піддержку INTAS, грант № 03-55-1180.

Література

1. Denisov S.A., Denisova E.S. and Hänggi P. // Phys. Rev. E. – 2005. – Vol.71, 016104.
2. Jung P., Kissner J.G. and Hänggi P. // Phys. Rev. Lett. – 1996. – Vol.76, P. 3436-3439.
3. J.L. Mateos // Phys. Rev. Lett. – 2000. – Vol.84, P. 258-261.

УРАВНЕНИЕ ФОККЕРА-ПЛАНКА ДЛЯ СИСТЕМ С ГАУССОВСКИМ ЦВЕТНЫМ ШУМОМ

Витренко А.Н.

Временная эволюция стохастической системы может описываться уравнением Ланжевена (УЛ). При таком подходе влияние флюктуирующей среды учитывается посредством источника внешнего шума. Возникает необходимость выразить статистические характеристики параметра состояния системы через известные статистические характеристики шума. Предположение гауссовского